

VALVE KIRSIPUU
(5.03.1933–20.09.2017)¹
IN MEMORIAM

Valve Kirsipuu (neiupõlvenimega Valve Elu, enne 1930. aastate keskpaiga nimede eestistamist ja „uudendamist“ Ello) sündis 5. märtsil 1933. aastal Tallinnas. Infarkt viis ta meie hulgast turismireisil Kreekas, Korfu saarel 20. septembril 2017. aastal.

1958. aastal lõpetas Valve Kirsipuu kiitusega Tallinna Polütehnilise Instituudi (TPI) tööstuse juhtimise ja planeerimise erialal.

V. Kirsipuu kunagine kolleeg (ja hiljem erakonnakaaslane) Kalev Kukk on kirjutanud², et pärast kaheaastast kohustuslikku „tootvat“ tööd samal aastal loodud ja hiljem Hans Pöögelmani nime saanud elektrotehnikatehases tuli Valve Kirsipuu Majanduse Instituuti sihiga astuda aspirantuuri. Tema sihtaspirantuuri aeg möödus Moskvas NSV Liidu TA Majandusmatemaatika Keskinstituudis³, mis oli tuntud ja teatud oma

suhteliselt vaba mõttelaadi poolest⁴. V. Kirsipuu kandidaaditöö teema oli „Majandusküberneetilised meetodid ettevõttesiseses planeerimises“.

1966. aastal sai Majanduse Instituudi direktoriks senine teadusdirektor Arno Kõörna. Senisest teadussekretärist Kalju Habichtist sai teadusdirektor. Vabaks jäänud teadussekretäri kohale edutati 33-aastane Valve Kirsipuu. Sellesse ametisse jäi ta tervelt 20 aastaks. Temast sai hiilgav teadusorganisaator. Muide, ta oli üks väheseid, kui mitte ainus toonase TA instituutide teadussekretäridest, kes ei kuulunud NLKP-sse. Kahtlemata tuli järjest suureneva teadussekretäri töökoormuse juures (1980. aastatel oli instituudis üle 200 töötaja) paratamatult omaenda teadustööst loobuda. V. Kirsipuust sai 1970. aastate teisel poolel ka Majanduse Instituudi juurde moodustatud

---

¹ Järgnevate meenutuste autor on ilmselt (peaaegu) ainus, kelle kandidaaditöö kaitsmisel (1975. aastal) olid mõlemad oponendid naised – professor, geograafiadoktor Salme Nõmmik (oli juhendaja alates ülikooli teisest kursusest kuni diplomitööni) ja majanduskandidaat Valve Kirsipuu.

² Kalev Kukk (2018). Geograafide suur sõber Valve Kirsipuu. Eesti Geograafia Seltsi Aastaraamat nr 43, lk 339

³ NSV Liidu Teaduste Akadeemia Majandusmatemaatika Keskinstituudil oli ka Eesti filiaal (enam kui saja inimesega Tallinnas Pirita tee 20 ja Rahukohtu 3) ning kümnekonna inimesega Tartus Eesti Põllumajanduse Akadeemia hoones.

⁴ Öeldut saab kinnitada käesolevate meenutuste autor, kes aastail 1968–1978 töötas selle instituudi Eesti filiaalis (Toompeal, Rahukohtu 3). Hiljem, kui olen kuulnud, et teaduskollektiivis vms peavad olema paika pandud käsuliinid, siis on see mõjunud eluvõõra suhtumisena teadustöös.

kaitsmisnõukogu liige ja selle suure töökoormusega sekretär. See oli nõukogu, kus paaril erialal oli võimalik kaitsta ka doktorikraadi. Sellise õigusega nõukogusid polnud toonases NSV Liidus majandusteaduse osas sugugi palju.

1984. aastal sai Majanduse Instituudi direktoriks Rein Otsason. V. Kirsipuu ja uue direktori vahelised suhted ei klappinud ja ta taandus teadussekretäri ametikohalt vanemteaduriks Arno Kõörna poolt juhitud teadusökonomika sektoris. See oli juba demokratiseerumise (*glasnost*) ja kiirete muutuste (*perestroika*) aeg, millela V. Kirsipuu kohe kaasa läks.

On oluline meenutada, et kui 24.–26. mail 1984 toimus Eesti noorte majandusteadlaste esimene kolmepäevane majanduspoliitilise suunitlusega⁵ laevakonverents (Tartu-Värskä-Pihkva-Värskä-Tartu) mootorlaeval „Vanemuine“, siis Valve Kirsipuu oli üks vanematest kolleegidest, kes juhatasid kolme sektsiooni tööd. V. Kirsipuu osales kolmanda sektsiooni „Matemaatiliste meetodite ja mudelite ning arvutustehnika rakendamine ühiskondliku tootmise intensiivistamise analüüsimisel, prognoosimisel ja planeerimisel“ juhatamisel. Tema kõrval osalesid Rein Otsason, Olev Lugus, Herbert Metsa, Vello Vensel, Ilmar Pärtelpoeg ja mitmed teised⁶. Põgusalt olid sellel konverentsil dikussiooniks ka kogu Eesti isemajandamise probleemid, mis olid Eesti Noorte Majandusteadlaste Klubis (NMK) aktuaalsel arutlusel juba enne laevakonverentsi 80-ndate aastate algul, kus ka V. Kirsipuu aeg-ajalt aktiivselt osales.

Kui 26. septembril 1987 ilmus toonases ajalehes „Edasi“ Siim Kallase, Tiit Made, Edgar Savisaare ja Mikk Titma artikkel (nn nelja mehe ettepanek) "Ettepanek: kogu Eesti NSV täielikule isemajandamisele", hakati instituuti survestama sellele ideele vastu astuma, st vastuartikleid kirjutama. See nõudmine andis vastupidise tulemuse. Kalev Kukk eestvedamisel kirjutasi Valve Kirsipuu ja Sulev Mäeltsemes (oli toona Majanduse Instituudis sotsiaalse infrastruktuuri ja regionaalökonomika sektori juhataja) hoopiski toetusartikli⁷ vabariikliku isemajandamise ideele. See oli ennekuulmatu avalik vastuhakk instituudi juhtkonnale. Peale suusõnaliste noomimiste see mingeid negatiivseid tagajärgi autorite jaoks siiski kaasa ei toonud. K. Kukk väidab⁸: „Pole välistatud, et toonane instituudi juhtkond hingas pärast seda vastuhakku hoopis kergendatult.“ Ja ilmselt on tal õigus, sest kõigest loetud päevadega muutus see teema (ja nelja mehe ettepanek) Eesti ühiskonna jaoks keskseks.

1988. aastal moodustati Teaduste Akadeemias Filosoofia, Sotsioloogia ja Õiguse Instituut, mille teadussekretäriks kutsuti Valve Kirsipuu. Sellel ametikohal töötas V. Kirsipuu kuni 1992. aastani, mil ta valiti Riigikokku (Möödukate nimekirjas, mille tuumikuks olid sotsiaaldemokraadid ja Maa-Keskerakond), kus ta oli rahandus-

⁵ Sellest esimesest laevakonverentsist on tänaseks välja kujunenud rahvusvaheline majanduspoliitika teaduskonverents, mis järgmise, 2021. aasta 1.–3. juulil juba 29. korda toimub.

⁶ Kuigi eesti majandusteaduse *grand old man* Uno Mereste ei saanud esimesel konverentsil osaleda, oli ta aktiivselt kohal paaril järgneval konverentsil Tartus-Värskas.

⁷ Kalev Kukk, Valve Kirsipuu, Sulev Mäeltsemes. Arvamus. II. „Edasi“, 21. okt 1987

⁸ Kalev Kukk (2018). Geograafide suur sõber Valve Kirsipuu. Eesti Geograafia Seltsi Aastaraamat nr 43, lk 341

komisjoni esimees. Silmapaistvat poliitilist tuntuks oli talle andnud töö Eesti Raadio majanduskommentaatorina aastatel 1965–1993. 1994. aastal sai temast Eesti Reformierakonna asutajaliikmeid. 2012. aastal märkis V. Kirsipuu usutluses ETV saatele „Pealtnägija“, et vaatab Reformierakonda kui oma last. Valve Kirsipuul oli poeg Mart. V. Kirsipuu oli Riigikogu VII, VIII ja IX koosseisu liige. Lektorina omandas V. Kirsipuu häid kogemusi Eesti Majandusjuhtide Instituudi dotsendina töötades aastatel 1979–1992.

Eesti Reformierakonna kauaaegne esimees Siim Kallas ütles peale Valve Kirsipuu lahkumist: „Poliitikuna, Reformierakonna ühe loojana, ta säras, tal oli kõik, mida tõelisele poliitikule vaja on: mõistus, teadmised, elukogemused, terav keel, kohusetunne, suurepärase esinemine ja suur isiklik veetus.“⁹ 2001. aastal omistati Valve Kirsipuule Riigivapi V klassi teenetemärk.

Sulev Mäeltsemees,

Valve Kirsipuu töökaaslane
Eesti Teaduste Akadeemia Majanduse Instituudis

---

⁹ Siim Kallas: Reformierakonna loojana Valve Kirsipuu säras ja tal oli kõik, mis suurele poliitikule vajalik. [<http://arileht.delfi.ee/news/uudised/siim-kallas-reformierakonna-loojana-valve-kirsipuu-saras-ja-tal-oli-koik-mis-suurele-poliitikule-vajalik?id=79569856>]